

LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS KAITOS TENDENCIJOS EUROPOS SAJUNGOS KONTEKSTE

Aurimas Nausėda, Teodoras Tamošiūnas

Šiaulių universitetas

Anotacija

Straipsnyje analizuojama Europos Sąjungos (ES) regioninė politika, Lietuvos Respublikos regioninės politikos susiformavimas nuo 1994 m. ir naujosios regioninės politikos formavimo prielaidos būsimiems Lietuvos regionams pasiremiant ES dokumentais, Lietuvos Respublikos įstatymais, naujausiais politiniais dokumentais.

Išanalizuoti penki regionų darnaus vystymosi rodikliai: Bendrasis vidaus produktas (BVP), BVP vienam gyventojui, materialinės investicijos, 15–64 m. gyventojų užimtumo lygis, nedarbo lygis.

Pagrindiniai žodžiai: regioninė politika, Lietuvos Respublikos regionai, regionų vystymosi rodikliai, pokyčiai.

Įvadas

Tyrimo problema ir aktualumas. Ypatingą prasmę regioninė politika Lietuvoje įgyja pastaruoju metu, kai dabartinė šalies valdžia pradėjo įgyvendinti naująją šalies regioninę politiką, pagal kurią 1994 m. atkurtos 10 Lietuvos apskričių iki 2010 m. liepos 1 d. bus panaikintos, o jų funkcijos perduotos savivaldybėms ir ministerijoms. Atitinkamai bus reorganizuota apie 240 struktūrų, dabar veikiančių apskrities pavaldumu, pvz., munitinės, „Sodros“ padaliniai, ligoninių kasos, apskričių ligoninės, apskričių visuomenės sveikatos centrai ir kt.

Regionų plėtros politikos aspektai buvo analizuoti lietuvių autorių (Bagdzevičienė, 2001; Simanavičienė, Kilijonienė, 2004; Rakucevičiūtė, Nausėda, Juozaitienė, Tamošiūnas, 2006; Nausėda, Tamošiūnas, 2008; Tamošiūnas, 2009).

Šiuo metu šalies politikai plačiai diskutuoja apie būsimą Lietuvos regioninę politiką. Kalbama apie tris galimas šalies regionines struktūras:

1. Trys regionai ir atskirai – sostinė Vilnius. Ko gero, šis modelis realiausias, nes pagal ES direktyvas regionai, turintys ne mažiau 800 000 gyventojų, gali rengti projektus tiesioginiams ES fondams, ne tik ES struktūrinės paramos fondams.
2. Penki regionai pagal šalies didmiesčius. Šis modelis gali būti racionaliausias ekonominiu ir sociali-

niu aspektais.

3. Keturi regionai, suskirstyti etniniu principu. Užsienio šalių patirtis rodo, kad skirstymasis etniniu principu politiškai pavojingas, todėl vargu, ar 4 regionų modelis turės Lietuvoje perspektyvų.

Taigi ateities regioninė politika Lietuvoje – labai aktuali ir mažai nagrinėta sritis, reikalaujanti išsamių mokslinių tyrimų, detalios užsienio patirties analizės ir apibendrinimų, taikymų Lietuvos naujai regioninei politikai.

Mokslinė tyrimo problema gali būti keliami šiais problemineis klausimais: kokius naujosios Lietuvos regioninės politikos taikymo akcentus galima išskirti būsimiesiems Lietuvos regionams? Kokiais regionų vystymosi rodikliais, ekonominių ir socialinių rodiklių grupėmis galima prognozuoti Lietuvos regionų vystymosi perspektyvas ir pagrįsti šalies ateities regioninę politiką?

Tyrimo tikslas – moksliniais metodais ištirti Lietuvos Respublikos būsimųjų regionų situaciją, apskaičiuoti prognozes, pagrįsti regioninio vystymosi socialinės ir ekonominės plėtros galimybes, adaptuoti ES ir kitų šalių pažangią patirtį.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti Lietuvos regioninės politikos aspektus nuo 1994 m. ir pagrįsti Lietuvos regioninės politikos tendencijas.
2. Ištirti ES regioninės politikos dokumentus ir palyginti juos su Lietuvos regionine politika bei jos kaitos tendencijomis.
3. Atlikti pagrindinių Lietuvos regioninio vystymosi rodiklių naujausių reikšmių analizę.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų turinio analizė, kiekybinė ir kokybinė tyrimo duomenų analizė matematinės statistikos metodais apskaičiuojant išvestinius rodiklius ir atliekant jų interpretaciją.

Regionų vystymosi teoriniai aspektai

XX a. 9-ajame dešimtmetyje pradėtos plėtoti regionų vystymosi idėjos. 1987 m. įkurta *Jungtinių Tautų Pasaulinė aplinkos ir plėtros komisija*, kurios veikloje aktyviai dalyvavo 823 specialistai ir 84 orga-

nizacijos. Komisija parengė pranešimą *Mūsų bendra ateitis*. Šiame dokumente pradėta diskusija apie aplinkos ir vystymosi ryšį, akcentuota, kad yra būtina siekti kokybiškai naujo ekonomikos augimo, kuris būtų spartus ir socialiai bei ekologiškai darnus (Čiegis, 1995).

Svarbūs regioninės plėtros dokumentai (Darbotvarkė 21: Subalansuotos plėtros veiksmų programa, Rio Deklaracija: Apie aplinką ir plėtrą, pareiškimas „Miškininkystės principai: teisiškai neįpareigojantys autoritetingi visuotinai pripažįstamo visų miškų tvarkymo, apsaugos ir subalansuotos plėtros principai“) buvo priimti aktyviai veikiant nevyriausybinėms organizacijoms, profesinėms sąjungoms ir patvirtinti daugiau nei 178 valstybių Jungtinių Tautų konferencijoje apie aplinkosaugą ir plėtrą, surengtoje Rio De Žaneiro mieste Brazilijoje 1992 m. (Darbotvarkė 21, 2001).

Rio Deklaracijoje apie aplinką ir plėtrą buvo pateikti 27 principai, kurių turėtų siekti žmonės ir valstybės, siekdami subalansuotos plėtros ir tarptautinės teisės plėtros subalansuotos plėtros kontekste. „Darbotvarkė 21: subalansuotos plėtros veiksmų programa“ buvo akcentuoti socialiniai ir ekonominiai aspektai, priemonės, būtinos subalansuotai plėtrai valstybėse, veiklos pagrindai, svarbūs valstybių, savivaldybių ir vietos institucijų veiklai subalansuotos plėtros srityje, subalansuotai gyvenviečių plėtrai, subalansuotai žemės ūkio ir kaimo plėtrai (Darbotvarkė 21. Rio Deklaracija. Miškininkystės principai, 2001). Šie dokumentai itin paskatino mokslininkus diskutuoti apie darnios plėtros filosofiją, galimą koncepciją.

Darnaus vystymosi filosofijos ir vėliau – koncepcijos esmė – buvo suformuluota aiškiai, tačiau *darnaus vystymosi apibrėžimas* sukėlė daug diskusijų. Ekonominėje ir aplinkosaugos literatūroje priskaičiuota iki 386 ekologiškai darnaus vystymosi apibrėžimų, orientuotų į atskirus sektorius (pvz., gamtinį, ekonominį, visos civilizacijos) ir nurodančių gana skirtingas darnaus vystymosi koncepcijas (Čiegis, 2004). Vadybos moksle buvo pastebėta, kad galima išskirti daug ekologiškai subalansuotos plėtros koncepcijų, kurios gali būti sugrupuotos į tris grupes, išskiriant ekonominį, ekologinį ir socialinį-kultūrinį požiūrį. Šių požiūrių suderinamumas ir panaudojimas kaip priemonė pasiekti subalansuotą plėtrą yra sunkokas uždavinys, nes trys subalansuotos plėtros elementai turi būti vienodai įvertinti (Štreimikienė, Čiegis, Jankauskas, 2007).

Darnaus vystymosi tyrimo metodologijos kontekste, sietiname su regionų plėtra, galima sutikti su Čiegio pastaba, kad „<...> būtinos naujos visuomenės plėtros valdymo idėjos kaip bandymas suprasti dabartinio laikmečio problemas ir konfliktus“ (Čiegis, 2004).

Čiegio nuomone, subalansuotos ekonominės

plėtros valdyme svarbu pastebėti tris valdymo principus: a) tarpsektorinį požiūrį; b) visuomenės dalyvavimą (visi asmenys turi dalyvauti formuojant planus, neapsiribojant savivaldybių, regionų ir šalių ribomis); c) aiškumą ir žvilgsnį į ateitį; d) efektyvų (rūpestingą) išteklių naudojimą (Čiegis, 2004). Be to, vykdant darnaus vystymosi politiką, reikia atsižvelgti ir į organizacines (institucines) dimensijas, nes efektyvios, tinkamai funkcionuojančios institucijos yra darnaus vystymosi pagrindas.

Regionų¹ vystymasis suprantamas kaip vientisas bendruomenės gyvenimo socialinio, ekonominio, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, technologijos, kultūros ir rekreacijos aspektų vystymasis tam tikroje teritorijoje, kuris turi būti paremtas optimalia jų plėtros dedamųjų (socialinio, gamtinio, ekonominio regionų plėtros aspektų) proporcija ir nukreiptas į gyvenimo lygio bei kokybės gerinimą (Štreimikienė, Čiegis, Jankauskas, 2007). Regioninis vystymasis apima ekonominius ir socialinius procesus politiniame ir kultūriniame kontekste (Ten pat).

JAV mokslininkai nurodo, kad regioninis vystymasis turi būti sietinas su planavimo aspektų refleksija miestų, regionų planuose, kuriuose buvo taikomi darnaus vystymosi principai (Berke, Conroy, 2000), o Europos mokslininkai aktualizuoja inovacijų svarbą regionų vystymosi kontekste (Kauffmann, Wagner, 2005; Midelfart-Knarvik, Overman, 2002).

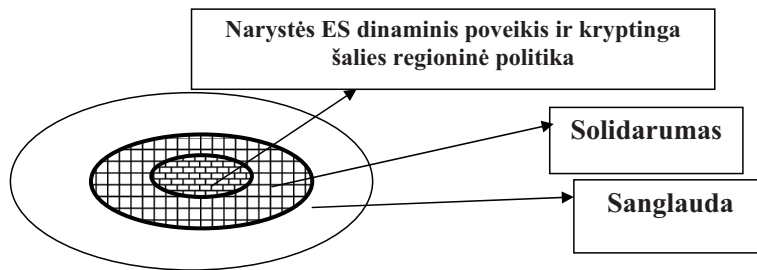
ES regioninė politika

Raida

ES regioninės politikos raida analizuojama remiantis ES dokumentais, reglamentuojančiais ES regioninės politikos atsiradimo, vystymosi ir keitimosi aspektus. ES regioninės politikos pamatinės vertybės (solidarumas, sanglauda), deklaruojamos ES kaip organizacijos, ir numanomas tikslas (narystės ES dinaminis poveikis ir kryptinga šalies regioninė politika) pateikiamas 1 pav.

Europos Komisijos 1995 m. parengtame dokumente „Green Paper on Innovation“ nurodoma, kad regioninė politika, kaip ir ES pramonės politika, konkurencingumo politika, sietina su parama smulkaus ir vidutinio dydžio įmonėms, ir kitos politikos rūšys, yra svarbi stiprinant inovacijų galimybę, konkurencingumą ES šalyse (*Green paper on innovation*; 1995). Mokslininkai, tiriantys ES regioninės politikos kontekstą, pastebi, kad, viena vertus, dauguma ES veiklų

¹ *Regionas* – vientisa valstybės teritorijos dalis, kurioje įgyvendinama nacionalinė regioninė politika (LR regioninės plėtros įstatymas). *Regionas* yra svarbiausia dalis viešosios teisės, išleistos žemesniu nei valstybė lygiu ir susietos su politine savivalda. Be to, Vakarų Europoje, pasaulyje regionai yra nurodomi nacionalinėse konstitucijose arba įstatymuose, kurie garantuoja jų autonomiją, identišumą, galias, organizacines struktūras.

1 pav. ES regioninės politikos vertybės

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis *Europos Sąjungos veiklos sričių apžvalga. Regioninė politika*, 2009.

regioninės politikos ir regioninės plėtros kontekste yra sietinos su inovacijų skatinimu per tyrimų ir plėtros verslo veiklų rėmimą (Kauffmann, Wagner, 2005; Midelfart-Knarvik, Overman, 2002). Tačiau, kita vertus, ES regioninės politikos kontekstą nagrinėję mokslininkai pažymi, kad ES regioninė politika yra susijusi su ES struktūrinių fondų parama, kuri iš dalies pritraukia tyrimų ir plėtros verslo kompanijas į regionus, gaunančius ES struktūrinių fondų paramą, tačiau dėl to nepagerėja bendra regiono ekonomika (Kauffmann, Wagner, 2005; Midelfart-Knarvik, Overman, 2002). Galimi teigiami pokyčiai regione, kuris gauna paramą per ES struktūrinius fondus, efektyviau taikant integruotą plėtros strategiją regione, suderintą su nacionaliniais tyrimais, technologijų ir inovacijų strategijomis, bei kitomis regionų veiklomis (Kauffmann, Wagner, 2005).

2001 m. Europos Taryba priėmė „Europos Sąjungos Darnaus vystymosi strategijos“ pirmą redakciją, kuri buvo taisyta 2002 m. 2006 m. birželio 9 d. Europos Taryba patvirtino „Atnaujintą darnaus vystymosi strategiją“, kuri įvardijama dokumentuose santrumpa „SDS“. Šioje strategijoje akcentuojama, kad atnaujintos strategijos tikslas – identifikuoti ir plėtoti veiksmus, įgalinančius ES nuolat siekti gyvenimo kokybės dabartinėms ir būsimoms kartoms per darnių bendruomenių kūrimą, kurios galės tvaryti ir naudoti išteklius efektyviai, panaudoti ekonomikos ekologinį ir socialinį inovacijų potencialą užtikrinant gerovę, aplinkos apsaugą ir socialinę darną. Atnaujintoje strategijoje yra akcentuojamas darnios plėtros strategijos ir valdymo vienybės siekis, kuris sudaro galimybes vystyti darną tarp ES vykdomų strategijų ir darną tarp vietinių, regioninių, nacionalinių ir globalių veiksmų, būtinų vykdyti darnią plėtrą.

ES įgaliojo „Eurostat“ publikuoti kas du m. stebėsenos pranešimą, suteikiantį informaciją apie ES darnios plėtros strategijos įgyvendinimą pagal ES nustatytus darnios plėtros rodiklius ir pagal kiekybines taisykles, taikomas visiems indikatoriams skleisti informaciją, ar ES šalys „juda tinkama linkme“ ir „tinkamu greičiu“ atitinkamai pagal ES tikslus ir planinius rodiklius nuo 1990 m. ar nuo 2006 m. (naujosios ES

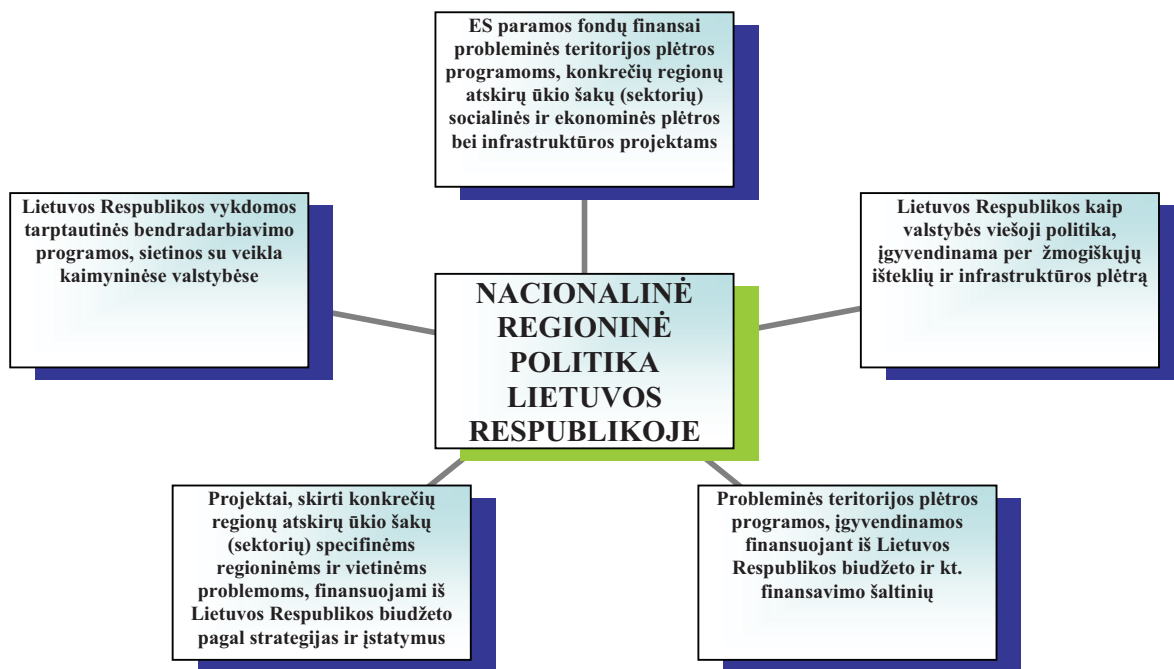
narės). Pirmas stebėsenos pranešimas, parengtas pagal 2005 metų ES darnaus vystymosi rodiklių grupę, pasirodė 2005 m. gruodį, o 2007 m. publikuotame stebėsenos pranešime akcentuojami nauji rodikliai, paremti trijų lygių piramidės principu (*Indicators for monitoring the EU Sustainable Development Strategy*, 2009).

ES regioninės politikos gairės keičiasi, todėl svarbūs dokumentai, formuojantys regioninės politikos gaires 2007–2013 m. laikotarpiui. Pavyzdžiui, 2007–2013 m. laikotarpiui Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, ketina sutelkti dvi dabartines Europos regioninės politikos priemones: tarpregioninį bendradarbiavimą ir miestų plėtros tinklo programą, siekiant nustatyti geriausią ekonomikos modernizavimo ir konkurencingumo didinimo praktiką. Naujoji iniciatyva vadinsis „Regionų ekonominiai pokyčiai“, ji stiprins Europos sanglaudos politikos indėlį siekiant atnaujintos Lisabonos darbotvarkės tikslų. Šia iniciatyva bus įvesta keletas naujovių, iš kurių svarbiausia, kad ES regionai ar miestai, jau parengę individualius ar bendrus projektus, kurie yra laikomi geriausios praktikos pavyzdžiais, galės sparčiau ir plačiau skleisti savo patirtį, jei naudosis galimybe siekti spartesnių pokyčių (Komisijos komunikatas: *Regionų ekonominiai pokyčiai*, 2009).

Svarbiausi veiksniai, pabrėžiant Lietuvos Respublikos regioninę politiką ir ES kaip institucijos vaidmenį regionų vadybos procese, pateikiami 2 pav.

Įstatymų tekstai ir 2 pav. aktualizuoja, kad Lietuvos Respublikos nacionalinės regioninės politikos aspektai yra siejami su centrinės valdžios veikla, apibrėžta strateginio planavimo dokumentuose, ir ES paramos fondų finansiniu poveikiu, kuris priklauso ir nuo centrinės valdžios biudžeto skiriamų lėšų.

Svarbi Regionų komiteto kaip institucijos veikla čia teikiamos vertingos konsultacijos, iniciatyvos ES regionams. Regionų komitetas (angl. sutrumpinimas – „CoR“; lietuviška abreviatūra – „RK“) buvo įsteigtas 1994 m. pagal ES sutartį kaip patariamoji institucija, sudaryta iš Europos regionų ir vietos valdžios atstovų (*Regionų komiteto veiklos pristatymas*, 2009). Su RK privaloma konsultuotis prieš priimant ES spren-

2 pav. Nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo priemonių veiksniai
Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu.

dimus regioninės politikos, aplinkos, švietimo, transporto ir kitose srityse, kurios susijusios su vietos ir regionų valdžios institucijomis. Kiekvienai ES valstybei komitete atstovaujama skaičiumi, proporcingu jos gyventojų skaičiui. Lietuvos Respublikai atstovauja 9 nariai kaip ir Airijai, Danijai, Slovakijai ir Suomijai. ES valstybių vyriausybės pasiūlo šio komiteto narius, kurie dažnai yra išrinkti savivaldybių arba yra regioninės valdžios institucijų politikai, dažnai regioninės valdžios vadovai arba miestų merai, tačiau eidami šias pareigas politiškai jie yra visiškai nepriklausomi. Lietuvos Respublikos atstovai yra siūlomi regioninės plėtros tarybų Lietuvos savivaldybių asociacijai, kuri parenka tinkamiausius kandidatus ir parengia galutinį sąrašą tvirtinti Vidaus reikalų ministerijai, o vėliau kandidatų sąrašas, patvirtintas Vyriausybės, siunčiamas tvirtinti ES Ministrų Tarybai. ES Taryba šio komiteto narius skiria ketverių metų kadencijai, kuriai pasibaigus jie gali būti paskirti dar vienai kadencijai. Jie privalo turėti atstovaujamos valdžios institucijos įgaliojimus arba būti jai politiškai atsakingi. Lietuvos Respublikai Regionų komitete atstovauja 9 pilnateisiai ir 9 pakaitiniai nariai iš skirtingų Lietuvos politinių partijų. Visi Lietuvos pilnateisiai ir pakaitiniai nariai RK yra tiesiogiai išrinkti Lietuvos Respublikos piliečių savivaldos rinkimuose arba politiškai atsakingi prieš regioninį įstatymų leidžiamąjį susirinkimą, arba yra regionų plėtros tarybų vadovai. Lietuvos Respublikos delegacija išsirenka iš savo tarpo pirmininką. Regionų komitetas pirmininką išsirenka iš savo narių dvejiems metams. Iš kiekvienos valstybės narės yra

po vieną pirmininko pavaduotoją, o Lietuvos delegacija Regionų komiteto veikloje dalyvauja nuo 2002–2006 m. periodo vidurio. Per 2004–2005 m. Lietuvos delegacija išitraukė į daugelį svarbių ES vietos ir regionų valdžios veiklos gerinimo iniciatyvų.

Regionų komitetas yra ta institucija, kuri reaguoja į ES šalių narių interesų grupių (politinių partijų, regionų savivaldybės narių ar savivaldybės jungiančios organizacijos) pasiūlymus dėl regioninės politikos poreikių aktualizavimo ES kontekste ar ES būtinų regioninės politikos procesų suaktyvinimo. ES Regionų komiteto veikla yra svarbi Šiaulių regioninės politikos procesų ir ES regioninės politikos procesų sąveikai, nes Regionų komiteto veikloje iki 2010 m. sausio 25 d. dalyvauja 2 Šiaulių regiono valdžios atstovai: pakaitinis Regionų komiteto narys Šedžius (Šiaulių rajono savivaldybės tarybos narys), visateisis narys – Jakutis (Šiaulių rajono savivaldybės tarybos narys). Šiaulių regiono plėtros taryba 2009 m. rugpjūčio mėn. pasiūlė 6 kandidatus, iš kurių bus išrinkti 2 atstovai į naujos sudėties ES Regionų komitetą.

Teritorinis pasiskirstymas, struktūra, teritoriniai vienetai

8-ojo dešimtmečio pradžioje ES Komisija sudarė „statistinių teritorinių vienetų nomenklatūrą“ (NUTS), siekdama įvesti vieną aiškia ES teritorijos padalijimo sistemą, kad Bendrija galėtų naudoti regionų statistiką. NUTS klasifikacija grindžiama reikalavimais, nurodančiais vidutinio dydžio NUTS regionų dydį (žr. 1 lent.).

ES regioninė NUTS klasifikacija

Lygis	Minimalus skaičius	Maksimalus skaičius
NUTS 1	3 milijonai	7 milijonai
NUTS 2	800 000	3 milijonai
NUTS 3	150 000	800 000

Šaltinis: sudaryta autorių remiantis *Basic principles of NUTS*, 2009.

Detalesniame lygmenyje išskiriami rajonai ir savivaldybės, kurios vadinamos „Vietos administraciniais vienetais (angl. *Local administrative Units* arba naudojama santrumpa LAU). Šios sritys nėra priklausomos nuo NUTS reguliavimo taisyklių (*Basic principles of NUTS*, 2009).

NUTS klasifikacija nusako šalies susiskirstymą į statistinius-administracinius vienetus; kiekviena šalis save dalija į penkis NUTS lygius. Toks padalijimas reikalingas statistinių duomenų ESe palyginamumui, tačiau jis taikomas ir įgyvendinant kai kurias ES politikas. Lietuvos atveju siūlomas susiskirstymas yra toks: NUTS I – Lietuva, NUTS II – Lietuva, NUTS III – apskritys, NUTS IV – savivaldybės, NUTS V – seniūnijos (*Galimybių absorbuoti ES struktūrinių fondų ir sanglaudos fondo paramą tyrimas*, 2009).

Plačiai ES sutartis, direktyvas ir reglamentus, charakterizuojančius regioninį valdymą, nagrinėjo Boldrin ir Canova (Boldrin, Kanova, 2001). Jie išsamiai nagrinėjo ES regioninės politikos vystymosi aspektus, argumentavo regionų skirstymą į mikroregionus.

Regioninės plėtros statistika

Pagrindinė regioninės plėtros statistika analizuojama pasiremiant Europos Komisijos statistiniais duomenimis, pateikiamais tinklalapyje, skirtame regioninei politikai², Europos Komisijos mėnesiniu informaciniu biuleteniu „Inforegio“³, EUROSTAT regioninės statistikos duomenimis, EUROSTAT stebėseonos pranešimais, akcentuojančiais darnios plėtros rodiklių kaitą ir ES darnaus vystymosi strategijos pranešimais⁴.

Regioninės plėtros statistiniai duomenys Lietuvos Respublikoje analizuojami pasiremiant Statistikos departamento rodiklių duomenų baze⁵, Regioninių duomenų baze⁶, metiniais Lietuvos Respublikos statistikos departamento metraščiais⁷.

² http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/archiv_en.htm [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

⁴ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/introduction> [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

⁵ <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

⁶ http://db.stat.gov.lt/RDB_LT/Dialog/statfile1.asp [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

⁷ http://www.stat.gov.lt/uploads/pdf/1_LSM_2008.pdf [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

Lietuvos regioninė politika 1994–2009 m. situacija

1994 m. priimti nauji įstatymai, nustatantys Lietuvos regioninės politikos gaires, skirtingas nuo tarybinės Lietuvos administracinio reguliavimo. 1994 m. liepos 19 d. priimtas įstatymas nr. I-558 „Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas“⁸, kuriuo buvo atkurtos apskritys ir Lietuvos Respublika padalyta į 10 apskričių. 1994 m. buvo priimtas ir Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymas⁹.

Priimta ir daug kitų įstatymų, dokumentų, reglamentuojančių Lietuvos Respublikos regioninę politiką. Priimti įstatymai, reglamentuojantys Lietuvos Respublikos miestų plėtrą. Išanalizavus mokslinę ir praktinę literatūrą miestų socialinės sferos planavimo bei plėtros aspektu, galima teigti, kad Lietuvoje nėra sukaupta mokslinio ir praktinio patyrimo sudarant miestų bendruosius planus rinkos ekonomikos sąlygomis, bet kuriama įstatyminė bazė, remiamasi kitų šalių patirtimi, stengiamasi rengti bendrus projektus su ES tobulinant savivaldybės tarnautojų planavimo kompetencijas, įtraukiant dalį visuomenės į miesto planavimo sritis (Garalienė, Belazarienė, 2001).

Lietuvos Respublikai ruošiantis tapti ES nare pradėta įgyvendinti ES regioninės politikos gaires, svarbias Lietuvos Respublikai kaip būsimai ES narei, todėl buvo paruošti nauji dokumentai, įstatymai.

2003 m. patvirtinta Lietuvos Respublikos Nacionalinė darnaus vystymosi strategija¹⁰, sudaryta Nacionalinė darnaus vystymosi komisija¹¹, Aplinkos ministerijos tinklalapyje pradėta skelbti aktuali informacija apie darnaus regionų vystymosi rodiklius, Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimą ir kt. 2009 m. parengtas naujas Nacionalinės Darnaus vystymosi strategijos projektas ir Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo priemonių plano projektas¹². Šiuose dokumentų projektuose akcentuojami nauji pokyčiai, grindžiami darnaus vystymosi rodikliais bei regionine plėtra.

Naujosios Lietuvos regioninės politikos tendencijos

Lietuvos Respublikos regioninė politikos kontekstas pakito 2008 m. lapkričio 17 d., Lietuvos politinėms partijoms pasirašius „Permainų koalicijos

⁸ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=302255&p_query=&p_tr2= [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

⁹ http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281308 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

¹⁰ http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=217644 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

¹¹ <http://www.am.lt/VI/files/0.222126001217569714.pdf> [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

¹² <http://www.am.lt/VI/index.php#a/8084> [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-18].

sutartį“ (Permainų koalicijos sutartis, 2009). Šio dokumento dalis yra Permainų koalicijos sutarties priedas nr. 8. „Koalicijos Susitarimas dėl apskričių reformos“ (*Koalicijos susitarimas dėl apskričių reformos*, 2009). Šiame dokumente išdėstytos tokios apskričių reformos gairės:

1. Iki 2008 m. gruodžio 10 d. Seime priimamas Apskričių reorganizavimo įstatymas, kuriame nustatoma, kad nuo 2009 m. liepos 1 d. Lietuvoje veiks 4–5 apskritys (būsimieji regionai, kurie pradės veikti po artimiausių savivaldos rinkimų 2011 m.).
2. Iki reorganizacijos etapo pabaigos 2009 m. liepos 1 d. reorganizuojamos apskritys savarankiškai vykdo jiems priskirtas funkcijas ir nuosekliai, teisės aktų nustatyta tvarka rengiasi integracijai;
3. iki 2009 m. liepos 1 d. įvykdomas nuoseklus apskričių funkcijų auditas ir šių funkcijų perskirstymas, laikantis principinės nuostatos, kad tai, ko netvarko Vyriausybė, tvarko savivaldybės, o ne tarpiniai regionų ar apskričių dariniai;
4. Iki 2009 m. liepos 1 d. turi būti parengtas tikslus grafikas, pagal kurį iki 2010 m. sausio 1 d. turės būti perskirstytos tos apskričių funkcijos, kurių nespėta perskirstyti iki 2009 m. liepos 1 d.;
5. Iki 2009 m. liepos 1 d. turi būti parengtas įstatymas, kuris nustatys, kaip apskričių valdymas bus pakeistas į europietišką regionų valdymą.

Šiais dokumentais numatyta, kad iki ateinančių savivaldos rinkimų apskričių valdymas bus pertvarkytas į europiniais principais paremtą regionų valdymą.

2009 m. liepos 22 d. LR Vyriausybė patvirtino Priemonių apskričių viršinininkų vykdomoms funkcijoms perskirstyti planą – konkretizavo terminus, per kuriuos turės būti parengti reikiami teisės aktų projektai ir numatė kai kurių procedūrinių klausimų sprendimus. Numatytos priemonės privalo užtikrinti sklandų apskričių viršinininkų vykdomų funkcijų perskirstymą ir jų įsteigtų biudžetinių įstaigų steigėjo, dalininko ar savininko teisių ir pareigų perdavimą, nepertraukiamą funkcijų vykdymą ir paslaugų teikimą. Nutarta, kad iki 2009 m. spalio 1 d. turės būti parengti ir Vyriausybei pateikti 82 įstatymų pakeitimų projektai, kuriuose nustatomas apskričių viršinininkų vykdomų funkcijų perdavimas kitiems subjektams arba jų naikinimas. Per mėnesį po Apskrities valdymo įstatymo, jį keitusių ir su juo susijusių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymo priėmimo, Vidaus reikalų ministerija įpareigota parengti ir pateikti Vyriausybės nutarimo projektą dėl koordinacinės apskričių viršinininkų administracijų likvidavimo komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo. Komisija nagrinės ginčus dėl materialinių ir finansinių išteklių perdavimo valstybės institucijoms ir savivaldybėms bei kitus su apskričių viršinininkų administracijų panaikinimu su-

sijusius klausimus. Turės būti pateiktas Ministro Pirmininko potvarkio projektas dėl apskričių viršinininkų administracijų likvidavimo darbo grupių, kurios komisijai teiks su likvidavimu susijusius pasiūlymus, sudarymo. LR Vyriausybė patvirtino baigtinį sąrašą įstaigų, kurios, panaikinus apskričių viršinininkų administracijas, bus perduodamos savivaldybėms, atitinkamoms ministerijoms arba likviduojamos. Visa apskrities viršinininko institucijos naikinimo procedūra turi būti baigta iki 2010 m. liepos 1 d.

2009 m. biudžete apskričių viršinininkų administracijoms numatyta daugiau nei 711,9 mln. litų asignavimai. Reformai įgyvendinti kitąmet reikėtų 27,5 mln. litų (Gudavičius, 2009). Pagal 2009 m. teritorinį administracinį suskirstymą Lietuvoje buvo 10 apskričių, o apskričių viršinininkų administracijose dirbo beveik 2,5 tūkst. specialistų, tačiau nėra apskaičiuota, kiek jų prarastų darbą naikinant administracijas (Ten pat).

Razma nurodo, kad diskutuojama apie apskričių reformos gaires svarstant regionų skaičių pagal ekonominius motyvus, bet ne etninius aspektus: „Diskutuojama: ir keturi, ir penki, ir trys. Siekiama įvertinti, kaip natūraliai ekonomiškai regionai yra susiformavę. Kitas kriterijus – suformuoti juos taip, kad galėtų pretenduoti į specialius europinius pinigus. Kad regionas atitiktų europinius standartus, turi būti ne mažiau kaip 800 tūkstančių gyventojų. Tada tektų rinktis sudėtingiausią variantą – tris regionus. Bet kai kuriose šalyse jie yra ir mažesni. Pavyzdžiui, Danijoje – tik apie 500 tūkstančių gyventojų. Vadinas, jie įrodė ES, kad gali būti ir taip“ (Balčiūnas, 2008).

2009 m. vasario 5 d. Šiaulių apskrities viršinininko administracijoje vykusio forumo „Šiaulių regionas: dabartis ir ateities galimybės“ metu Šiaulių mokslininkai ir valstybės tarnautojai nepritarė Vyriausybės planams įkurti 3–4 regionus, bet siūlė steigti penkis regionus aplink didžiuosius miestus – Vilnių, Kauną, Klaipėdą, Šiaulius ir Panevėžį (*Šiaulių regionas – susiformavęs natūraliai*, 2009).

Vyriausybė, įgyvendindama apskričių reformą, pritarė Koordinacinės komisijos sudarymui (*Patvirtinta apskričių viršinininkų administracijų likvidavimo komisija*, 2009). Šiai komisijai vadovaus Ministro Pirmininko kancleris, komisijoje dirbs Aplinkos, Finansų, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo ir mokslo, Ūkio, Vidaus reikalų ministerijų atstovai bei apskričių ir savivaldybių darbuotojų profesinės sąjungos, apskričių vadovų sąjungos, valstybės tarnautojų profesinės sąjungos ir savivaldybių asociacijos atstovai. Lietuvos Respublikos apskričių reformą planuojama vykdyti pasiremiant ne tik valdančių politinių partijų susitarimais, bet ir įtraukiant Lietuvos Respublikos žmonėms atstovaujančias organizacijas.

Lietuvos Respublikos regionų vystymosi rodiklių grupės statistiniai pokyčiai

Lietuvos Respublikos regionų formavimo ir tolesnio vystymosi aspektai analizuojami ir prognozuojami pasiremiant statistiniais duomenimis. Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos priežiūrai vykdyti buvo parengtas darnaus vystymosi rodiklių, kurie tiesiogiai siejosi su Strategijoje suformuluotais tikslais ir uždaviniais, sąrašas, kuris nuo 2004 m. pradėtas skelbti Lietuvos statistikos metraštyje bei Lietuvos Respublikos statistikos departamento tinklalapyje. Rodikliai suskirstyti į keturias grupes: aplinkos būklės, ekonomikos vystymosi, socialinio vystymosi, regionų vysty-

mosi rodikliai. Lietuvos apskričių statistiniai rodikliai naudojami lyginant apskritis ir analizuojant regionų vystymosi tendencijas.

Svarbu paanalizuoti rodiklius, kurių pagrindu bus jungiamos apskritys ir bus kuriami nauji regionai. Tokia yra regionų vystymosi rodiklių grupė darnaus vystymosi rodiklių sąrašė. Šios grupės rodiklių procentinių pokyčių analizė atliekama ir interpretuojama pasiremiant Lietuvos Respublikos statistikos departamento pateiktu „Darnaus Vystymosi rodiklių sąrašu“ (*Darnaus vystymosi rodikliai*, 2009). 2 lent. pateikiamas apskaičiuotas BVP kitimas apskrityse milijonais litų per 6 m.

2 lentelė

BVP kitimas apskrityse 2001–2007 m.

Regionas	Mln. litų		Pokytis 2001–2007 m.	Tūkst. Lt / 1 gyv.		Pokytis 2001–2007 m.
	2001 m.	2007 m.		2001	2007	
Lietuvos Respublika	48636,9	98138,7	101,8%	14,0	28,1	100,7%
Alytaus apsk.	2076	3391,6	63,4%	11,1	20,4	83,8%
Kauno apsk.	9437	18919,8	100,5%	13,5	26,0	92,6%
Klaipėdos apsk.	5889,9	11314,8	92,1%	15,3	28,7	87,6%
Marijampolės apsk.	1714,3	3186,5	85,9%	13,1	24,3	85,5%
Panevėžio apsk.	3635,3	5835,5	60,5%	14,1	22,7	61,0%
Šiaulių apsk.	3707,5	7389,7	99,3%	11,5	22,8	98,3%
Tauragės apsk.	1095,6	1749	59,6%	9,2	15,5	68,5%
Telšių apsk.	2145,4	4223,2	96,8%	11,9	20,4	71,4%
Utenos apsk.	2273,2	3942,7	73,4%	12,2	21,0	72,1%
Vilniaus apsk.	16662,8	38185,9	129,2%	19,6	36,7	87,2%

Iš 2 lent. pateiktų duomenų galima pastebėti, kad BVP Lietuvos apskrityse per 6 m. padidėjo nuo 60 Panevėžio ir Tauragės apskrityse iki 129 proc. Vilniaus apskrityje. Tačiau dėl spartaus gyventojų skaičiaus didėjimo Vilniaus apskrityje BVP vienam gyventojui šioje apskrityje išaugo tik 87 proc.

3 lent. pateikti apskričių materialinių investicijų vienam gyventojui litais procentiniai pokyčiai per 3 m. (2004–2007 m.):

3 lentelė

Materialinės investicijos apskrityse vienam gyventojui litais (2004–2007 m.)

Regionas	Tūkst. Lt / 1 gyv.		Pokytis 2004– 2007 m.
	2004 m.	2007 m.	
Lietuvos Respublika	3523	7042	99,9%
Alytaus apsk.	1858	3887	109,2%
Kauno apsk.	2811	5599	99,2%
Klaipėdos apsk.	3862	7025	81,9%
Marijampolės apsk.	1701	3852	126,5%
Panevėžio apsk.	2204	5239	137,7%
Šiaulių apsk.	1790	3925	119,3%
Tauragės apsk.	1136	2362	107,9%
Telšių apsk.	2301	4811	109,1%
Utenos apsk.	2928	5655	93,1%
Vilniaus apsk.	5686	10666	87,6%

3 lent. rodo, kad materialinės investicijos vienam gyventojui litais labai didėjo visose Lietuvos apskrityse. Tai buvo didysis Lietuvos Respublikos ekonominio pakilimo laikotarpis. Mažiausias didėjimas buvo Klaipėdos ir Vilniaus apskrityse, didžiausias – Panevėžio apskrityje.

Šalia BVP ir materialinių investicijų apskrityse ne mažiau svarbus regionų darnaus vystymosi rodiklis yra gyventojų užimtumo lygis. 4 lent. atskleidžia, kaip kito gyventojų užimtumo lygis Lietuvos Respublikos 10 apskričių 2004–2007 m..

4 lentelė

15–64 m. gyventojų užimtumo lygio kitimas procentais apskrityse 2004–2007 m.

Regionas	Procentai		Pokytis 2004–2007 m.
	2004 m.	2007 m.	
Alytaus apsk.	55,0	61,1	6,1%
Kauno apsk.	62,9	66,2	3,3%
Klaipėdos apsk.	60,4	64,4	4%
Marijampolės apsk.	62,4	67,1	4,7%
Panevėžio apsk.	59,4	60,6	1,2%
Šiaulių apsk.	58,2	61,5	3,3%
Tauragės apsk.	62,3	62,2	-0,1%
Telšių apsk.	60,6	65,3	4,7%
Utenos apsk.	57,8	65,0	7,2%
Vilniaus apsk.	63,2	67,4	4,2%

4 lent. rodo, kad gyventojų užimtumas šiek tiek sumažėjo tik Tauragės apskrityje, o kitose Lietuvos apskrityse didėjo nuo 1,2 proc. Panevėžio apskrityje iki daugiausiai – 7,2 proc. – Utenos apskrityje. Aukščiausias gyventojų užimtumo lygis išliko Vilniaus, Marijampolės ir Kauno apskrityse.

5 lent. pateikiami nedarbo lygio Lietuvos Respublikos apskrityse procentiniai pokyčiai.

5 lentelė
Nedarbo lygio kitimas procentais apskrityse
2004–2007 m.

Regionas	Procentai		Pokytis (%) 2004–2007 m.
	2004 m.	2007 m.	
Alytaus apsk.	16,0	3,3	-12,7%
Kauno apsk.	10,3	4,2	-6,1%
Klaipėdos apsk.	12,7	4,1	-8,6%
Marijampolės apsk.	6,9	2,0	-4,9%
Panevėžio apsk.	12,6	6,5	-6,1%
Šiaulių apsk.	12,6	4,4	-8,2%
Tauragės apsk.	8,9	3,4	-5,5%
Telšių apsk.	10,3	4,3	-6%
Utenos apsk.	12,3	4,4	-7,9%
Vilniaus apsk.	11,1	4,5	-6,6%

Iš 5 lent. matyti, kad nedarbo lygis didžiuoju Lietuvos Respublikos ekonominio augimo laikotarpiu 2004–2007 m. labai stipriai mažėjo visose apskrityse. Mažiausiai nedarbo lygis mažėjo Marijampolės apskrityje, daugiausia – Alytaus apskrityje.

Apibendrinant galima teigti, kad išanalizuoti keturi darnaus regionų vystymosi rodiklių pokyčiai dešimtyje Lietuvos Respublikos apskričių parodė, kad ekonominė situacija Lietuvoje 2004–2007 m. buvo labai palanki, ryškus augimas, teigiami rodiklių pokyčiai pastebimi visose apskrityse.

Išvados

1. Lietuvos Respublikos regioninė politika, susiformavusi nuo 1994 m., atitinka šiuolaikines ES regioninės politikos esmines nuostatas. Pastaruoju metu numatoma esminė Lietuvos Respublikos regioninės politikos reforma radikaliai pakeis regionų teritorinę struktūrą ir valdymo sistemą. Ši reforma sukels didelių pokyčių regioninių įstaigų struktūrų administravime. Netolimos ateities Lietuvos Respublikos regioninė politika dar nepakankamai apibrėžta juridiskai, rengiami įstatymų ir teisės aktų keitimai. Trūksta ir prognostinio pobūdžio mokslinių tyrimų rezultatų.
2. Lietuvos regionų plėtrai turėtų būti sukurta ekonominės plėtros strategija, apimanti aiškius rodiklius ir darnaus vystymosi modelis Lietuvos Respublikos regionams, kurio sudėtinės dalys būtų žmoniškųjų išteklių potencialo augimas, ekonominė plėtra ir gyvenimo kokybės bei socialinės sanglaudos gerėjimas.

3. Tikslinga sukurti Lietuvos Respublikos regionų žmoniškųjų išteklių kaitos rodiklių grupę, regionų vystymosi rodiklių prognozių grupę. Šiuos rodiklius reikėtų lyginti su Lietuvos Respublikos Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos rodikliais ir išryškinti atskirų regionų skirtumus. Tokia analizė leistų identifikuoti probleminius regionus, tobulinti Lietuvos regionų investicinį patrauklumą užsienio investuotojams.

4. Šiuo metu Darnaus vystymosi rodiklių sąrašą sudaro 4 grupės: aplinkos būklės rodikliai, ekonominio vystymosi rodikliai, socialinio vystymosi rodikliai, regionų vystymosi rodikliai. Detaliau analizuojant rodiklius, tikslinga smulkiau suskirstyti rodiklių grupes ir ranguoti jas rodiklių mažėjimo tvarka.
5. Regionų rodiklius tikslinga analizuoti ranguojant ir identifikuojant pokyčius, t. y. apskaičiuojant pokyčius per trijų metų ar didesnę laikotarpį pagal ES regioninės politikos ir planavimo principus.
6. Lietuvos regionų kaitos galimybės gali būti analizuojamos išskiriant investicinio patrauklumo rodiklius pagal Lietuvos Respublikos statistikos departamento naujausią informaciją apie Lietuvos apskritis, Regioninių duomenų bazės, Rodiklių duomenų bazės duomenis.
7. Tešiant pradėtą tyrimą tikslinga identifikuoti Lietuvos Respublikos regionų savivaldybių socialinių investicinio patrauklumo rodiklių sistemą, siejant ją su Lietuvos Respublikos regionų vystymosi rodikliais, pateikiamais Statistikos departamento Regioninių duomenų bazėje ir Rodiklių duomenų bazėse. Be to, prognozuojant šios sistemos rodiklių pokyčius, reikėtų vadovautis ne tik formaliais statistiniais metodais, bet ir atsižvelgti į Lietuvos Respublikos pasirinktos apskrities bei jos savivaldybių strateginius planus, Lietuvos regioninę politiką, regioninius prioritetus ir į ES ekonominę ir finansinę politiką.

Literatūra

1. Bagdzevičienė, R. (2001). Prerequisites for Regional Policy Implementation (Original in Lithuanian: Regioninės politikos vykdymo prielaidos). *The material of the international conference "Regional Development 2001"*. Kaunas: Lietuvos regioninių tyrimų institutas.
2. Balčiūnas, P. (2008). Šiaulių apskritis šimtmečio nesulaiks. *Šiaulių kraštas*, gruodžio 6 d., p. 5.
3. Basic principles of NUTS. [interaktyvus], [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html>.
4. Berke, Ph., Conroy, M. (2000). Are We Planning for Sustainable Development? An Evaluation of 30 Comprehensive Plans. *Journal of the American Planning Association*.

- Association*, Vol. 66, No. 1, Winter 2000, p. 21–33.
5. Boldrin, M., Canova, F. (2001). Inequality and convergence in Europe's regions: reconsidering European regional policies. *Economic Policy*, Vol. 16, Issue 32.
 6. Europos Sąjungos veiklos sričių apžvalga. Regioninė politika [interaktyvus], [žiūrėta 2008–12–18]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/pol/reg/overview_lt.htm>.
 7. Čiegis, R. (2004). *Ekonomika ir aplinka: subalansuotos plėtros valdymas*. Kaunas, 275–276.
 8. Darbotvarkė 21. Rio Deklaracija. Miškininkystės principai (2001). Vilnius.
 9. Darnaus vystymosi rodikliai [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Darnus_vystymasis_20090605.doc?PHPSESSID=f5eb54fbbae4fb38616b9918160627c2>.
 10. Galimybių absorbuoti ES struktūrinių fondų ir sanglaudos fondo paramą tyrimas [interaktyvus] [žiūrėta 2008-12-18]. Prieiga per internetą: <http://www.euro.lt/documents/poveikio_tyrimai/2002/ES_paramos_absorbavimas_ataskaita_lt.pdf.9>.
 11. Garalienė, R., Belazarienė, G. (2001). Regiono investicinio klimato formavimas. [interaktyvus], [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: www.lrti.lt/veikla/gar_region.doc.
 12. Green paper on innovation. [interaktyvus], [žiūrėta 2009-07-18]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/documents/comm/green_papers/pdf/com95_688_en.pdf>.
 13. Gudavičius, S. (2009). Apskričių reforma – spąstuose [interaktyvus] [žiūrėta 2009–07–18]. Prieiga per internetą: <<http://kauno.diena.lt/dienrastis/lietuva/apskriciu-reforma-spastuose-213156>>.
 14. Indicators for monitoring the EU Sustainable Development Strategy [interaktyvus] [žiūrėta 2009–07–18]. Prieiga per internetą: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/introduction>>.
 15. Komisijos komunikatas: Regionų ekonominiai pokyčiai [interaktyvus] [žiūrėta 2009–07–18]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/doc/comm_lt_acte.pdf.9>.
 16. Koalicijos susitarimas dėl apskričių reformos [interaktyvus] [žiūrėta 2009–07–15]. Prieiga per internetą: <http://www.alfa.lt/straipsnis/10236900?Koalicijos.susitarimas.del.apskriciu.reformas=2008-11-16_17-06>.
 17. Kaufmann, A., Wagner, P. (2005). EU Regional Policy and the Stimulation of Innovation: The Role of the European Regional Development Fund in the Objective 1 Region Burgenland. *European Planning Studies*, Vol. 13, No. 4, June 2005.
 18. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas. [interaktyvus], [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=298580>.
 19. Midelfart-Knarvik, K. H., Overman, H. G. (2002). De-location and European integration: Is structural spending justified? *Economic Policy*, 10, 322–359.
 20. Nausėda, A., Tamošiūnas, T. (2008). Social Investment Indices of Šiauliai County Municipalities' as a Precondition for Economic and Social Breakthrough. *Socialiniai tyrimai: mokslo darbai*, 4 (14), 127–136. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (11), 115–126.
 21. Patvirtinta apskričių viršinių administracijų likvidavimo komisija [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lrv.lt/lt/naujienos/posedziu-sprendimai/?nid=5387>>.
 22. Rakucevičiūtė, R., Nausėda, A., Juozaitienė, L., Tamošiūnas, T. (2006). Šiaulių miesto bendrojo plano rengimo ekonominio ir socialinio konteksto teorinis aspektas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (7), 142–149. Šiauliai.
 23. Regionų komiteto veiklos pristatymas. [interaktyvus], [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.cor.europa.eu/document/powerpoint/lt.ppt>>.
 24. Renewed EU sustainable development strategy [interaktyvus] [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf>>.
 25. Simanavičienė, Z., Kilijonienė, A. (2004). The Main Aspects of Regional Policy's Implementation and Measurement. *Management of Organizations: Systematic Research*, 131–143.
 26. Štreimikienė, D., Čiegis, R., Jankauskas, V. (2007). Darnus energetikos vystymasis. Vilnius: Vilniaus universitetas, 35–36.
 27. Tamošiūnas, T. (2009). *Darnus regionų vystymasis: Šiaulių regiono socialinės ir ekonominės plėtros sisteminis tyrimas* (Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga). Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
 28. Šiaulių regionas – susiformavęs natūraliai. [interaktyvus], [žiūrėta 2009-07-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.siauliairegion.gov.lt/region/content/news.jsp;jsessionid=C96597F07B45EB895C969413434B4F11?docLocator=5AF7CA8BF34E11DDAEB5746164617373>>.

A. Nausėda, T. Tamošiūnas

Changes of Lithuanian Regional Policy in the European Union Context

Summary

The article analyses application of new Lithuanian regional policy to future Lithuanian regions according to official documents, regional statistical data calculations and analysis.

The scientific research problem of the article deals with the following problematic questions: 1) what are the aspects of application of new Lithuanian regional policy for future Lithuanian regions?; 2) What are the groups

of regional development indicators, economic and social groups, which could be used to forecast perspectives of Lithuanian regional policy and to ground future regional policy of the Republic of Lithuania?

The aim of the research is by using scientific methods to investigate situation of future regions in the Republic of Lithuania and to ground possibilities of regional development dealing with social and economic development, to adapt innovative experience of the European Union and other countries.

Scientific literature analysis, documents' content analysis, qualitative and quantitative analysis of research data, calculations of percentage changes have been used in the article.

There have been discussed the aspects of the EU regional policy dealing with innovations, use of structural funds and focus on principles of sustainable development. Two charts illustrating complex process of the EU regional policy related to national regional policy in the Republic of Lithuania have been given. Activities of Regional Committee have been discussed and related to activities of Šiauliai county representatives.

The situation of the Lithuanian regional policy from 1994 to 2009 has been analyzed. The new reform of counties' dissolution and creation of new Lithuanian regions has been discussed according to the decrees of the Government of Lithuania, laws of Lithuania, and ideas of Lithuanian politicians. The claim has been made that the new Lithuanian reform of counties is based not only on agreements of political parties, but also on possible involvement of organizations representing certain groups of Lithuanian people.

Peculiarity of the theoretical system of regional development in the Republic of Lithuania has been analysed focusing on the works of Lithuanian social sciences' specialists, international documents. The need for focus on scientists' ideas about regional development, aspects of innovations, planning and regional development indicators' analysis in the Republic of Lithuania is emphasized.

There have been analysed sustainable development indicators' group titled "Regional Development Indicators" dealing with statistical data changes in the counties of the Republic of Lithuania. Five indicators (gross domestic

product (GDP) by county in million Litas, gross domestic product (GDP) per capita by county in thousand Litas, investments in tangible fixed assets by county per capita in thousand Litas, employment rate of persons aged 15-64 by county in percentage, unemployment rate by county in percentage) have been chosen and their percentage changes have been calculated. Percentage calculations for certain periods of time were analysed in five tables. The most successful and the least successful counties in the Republic of Lithuania have been identified.

In conclusion, there has been stated that it is necessary to create economic development strategy covering particular indicators and the regional development model for future Lithuanian regions, which would help to create society characterised by economic growth and social development sections such as social development and improving environment. The imperative is to create particular group of regional indicators based on the aspects of the EU regional policy and regional development principles. There is a need to provide calculations and forecasts using statistical methods for Lithuanian future regions, counties.

While continuing the started project, it is necessary to create social and investment attractiveness indicators system for municipalities of the Lithuanian regions, and to relate it to the statistical data given in Regional Database and Indicators Database of the Department of Statistics to the Government of the Republic of Lithuania. Besides, while forecasting changes in the mentioned indicators' system, attention should be focused not only on formal statistical methods, but also on strategic plans of the chosen Lithuanian regions as well as the strategic plans of municipalities of the chosen region, regional priorities of the national Lithuanian regional policy and the EU economic and financial policy.

The aspects discussed in the article could be useful for scholars of social sciences, employees of public and private sector in the process of analysis of the Lithuanian regional policy and its application in practical or scientific activities.

Keywords: regional policy, reform of counties, regions in the Republic of Lithuania, regional development indicators, percentage changes.